

6. IKASGAIA. LEGERIA ZIBILARI BURUZKO ESKUDUNTZA ZEHAZTEA

I. ARAUDIA

Espainiako Konstituzioa.

Euskal Herriko Autonomia Estatutua.

3/1992 Legea, uztailaren 1ekoa, Euskal Herriko Foru Zuzenbide Zibilari buruzkoa (*EHAA* 1992ko abuztuaren 7koa).

3/1999 Legea, azaroaren 16koa, Euskal Herriko Zuzenbide Zibilari buruzko legea aldatzekoa, Gipuzkoako Foru Zibilari dagokionez (*EHAA* 1999ko abenduaren 30ekoa).

II. OINARRIZKO IDEIAK

I. KONSTITUZIOKO ETA EUSKAL HERRIKO AUTONOMIA ESTATUTUKO 10.5 ARTIKULUA

1. Legeria zibila garatzeko eskuduntza

1. Arauak

(1) Konstituzioko 149.1.8 artikulua:

El Estado tiene competencia exclusiva sobre las siguientes materias: legislación civil, sin perjuicio de la conservación, modificación y desarrollo por las Comunidades Autónomas de los derechos civiles, forales o especiales, allí donde existan. En todo caso, las reglas relativas a la aplicación y eficacia de las normas jurídicas, relaciones jurídico civiles relativas a las formas de matrimonio, ordenación de los registros e instrumentos públicos, bases de las obligaciones contractuales, normas para resolver los conflictos de leyes y determinación de las fuentes del Derecho, con respeto, en este último caso, a los normas de derecho foral o especial.

(2) EHAeko 10.5 artikulua:

Euskal Herriko Komunitate Autonomoak ondoko gaiei dagozkienean konpetentzia eksklusiboa du: Euskal Herria osatzen duten Herrialde Historikoen Zuzenbide Zibil Foral era berezi –idatzia nahiz ohizkoaren- kontserbazio, aldatze eta bilakaera, bai eta beraren indarraren lurralde-barrutiaren finkapena ere.

2. Aniztasuna

(1) Lege-aniztasuna bultzatzen da, Autonomia Erkidegoek legeak emateko eskuduntza baitute (*vid.* Konstituzioko 2. artikulua: *la Constitución ... reconoce y garantiza el derecho a la autonomía de las nacionalidades y regiones*).

(2) Konstituzioan zehaztutako eskuduntza motak kontuan hartu behar dira:

(a) Estatuaren eskuduntza eskusiboak: gai horien zuzeneko kontrola dauka Estatuak, eta legegile autonomikoak horietatik at geratzen dira. Horrelakoak dira EKko 149.1.8 artikuluan erreserbatutakoak.

(b) Eskuduntza konkurrizaeak: gai berean anitz organo legegilek esku hartzea bide ematen dutenak dira, baina bakoitzarena nahasi gabe. Horixe gertatzen da arlo zibilean: Estatuak bere eremuan eskuduntza dauka, eta Autonomia Erkidegoek berean -mantentzeko, aldatzeko eta garatzeko-.

(c) Eskuduntza partekatuak: horietan, gai bera erregulatzeko eskuduntza dute Estatuak eta Autonomia Erkidegoek. Adibidez, Estatuak kontratuzko obligazioen oinarriko legeria finkatu eta, garatzea, Autonomia Erkidegoen esku geratzen da.

Gai zibilari dagokion eskuduntza Estatuak eta Autonomia Erkidegoak dute, aldi berean: gai berari buruz, legegile bat baino gehiago arituko dira, baina elkar oztopatu gabe. Legeria zibila Estatuaren *competencia exclusiva* da, baina *sin perjuicio de la conservación, modificación y desarrollo por las Comunidades autónomas de los Derechos Civiles, forales o especiales, allí donde existan*.

(a) Legeria zibilari buruzko eskuduntza Estatuak dauka. Nolanahi ere, gai hauek beti ditu eskuduntzapean:

- Arau juridikoen aplikazioa eta efikazia
- Ezkontza-formei buruzko harreman juridiko-zibilak
- Erregistro eta Instrumentu publikoen ordenazioa
- Kontratuzko obligazioen oinarriak
- Lege-gatazkak konpontzeko arauak.

(b) Autonomia Erkidegoen eskuduntzakoa da foru-zuzenbide zibil edo bereziak kontserbatzea, aldatzea eta garatzea.

(c) Zuzenbidearen iturriak zehazteko orduan, Estatuak -eskuduntza eskusiboa baitauka- zuzenbide foral edo berezien arauak errespetatu egin behar ditu.

(3) Arauaren idazkera korapilatsua da:

(a) Aurrekarietatik abiatzen da: Kode Zibileko hasierako 12. artikulua eta indarrean dagoen 13. artikulua.

1. Las disposiciones de este título preliminar, en cuanto determinan los efectos de las leyes y las reglas generales para su aplicación, así como las del título IV del libro I, con excepción de las normas de este último relativas al régimen económico matrimonial, tendrán aplicación general y directa en toda España. 2. En lo demás, y con pleno respeto a los derechos especiales o forales de las provincias o territorios en que están vigentes, regirá el Código civil como derecho supletorio, en defecto del que lo sea en cada una de aquéllas, según sus normas especiales.

Batasuna jakineko gaitan egongo da, Estatuak bakarrik baitauka horiek arautzeko eskuduntza: *en todo caso, las reglas relativas a la aplicación y eficacia de las normas jurídicas, relaciones jurídico civiles relativas a las formas de matrimonio, ordenación de los registros e instrumentos públicos, bases de las obligaciones contractuales, normas para resolver los conflictos de leyes y determinación de las fuentes del Derecho, con respeto, en este último caso, a los normas de derecho foral o especial.*

(b) Lege desberdinak egotea, zuzenbide zibileko gainerako gaitara zabal daiteke. Jadanik ezinezkoa da ordenamendu zibilen batasuna lortzea; beste zerbaít da agian egon daitekeen berdintasuna.

(c) Mugak: lurraldearen ikuspegitik (*allí donde existan*); eta gaiaren ikuspegitik (*conservación, modificación y desarrollo*).

Eredu horren arabera, Autonomia Estatutuek, eskuduntza-zerrendan, zuzenbide zibilari buruzkoa jaso dute:

- Euskal Herriko Autonomia Estatutuko 10.3 art.
- Kataluniako Autonomia Estatutuko 9.2 art.
- Galiziako Autonomia Estatutuko 27.4 art.
- Aragoiko Autonomia Erkidegoko 35.4 art.
- Valentziako Autonomia Estatutuko 31.2 art.
- Balear Uharteetako Autonomia Estatutuko 10.2 art.
- Nafarroako Foru Berriko 48. art.
- Asturiasko Autonomia Estatutuko 16. art.
- Extremadurako Autonomia Estatutuko 12. art.

Ordenamendu zibil askotarikoa Konstituzioan onartzeak eragin du, behingoz, zuzenbide zibil bateratua jada *desideratum* ez izatea, inposaezina izatea eta ordenamendu zibil ororen berdintasuna. Autonomia Estatutuak onartu ostean, Autonomia Erkidego bakoitzeko organo legegileek, beren eskuduntza egikaritu eta lege zibilak promulgatu dituzte. Oro har, gehienek lehen egin beharra hau izan da: Konpilazioak beren ordenamendu zibil propiora egokitu eta gehitzea. Hartara, beren kutsu estatala galdu eta lege (zibil) autonomiko bihurtzen dira. Ondoren, lege zibil berriak ere eman dituzte, Konpilazioak erreformatuz (gaia printzipio konstituzionaletara eta inguruabar juridiko berrietara egokitzeko) edo aurreko sisteman aipatu ziren beste erakundeak gutziz garatuz.

Lege zibil autonomiko eta lege estatalen koexistentziak, beraz, bien arteko erlazioak finkatzera behartzen du. Hemen, arazo bikoitza bereizi behar da:

(a) Ordezketasuna: kontzeptu hori ordenamendu juridiko batean topatzen diren erregulazio-hutsuneak betetzea beharrezkoa denean sortzen da. Kodeketa prozesuaren gorabeherak nahiz Eranskin eta Konpilazio sistemak eraginda, Foru-zuzenbidea osatu gabea zen eta, garatzeko aukerarik ere ez zegoenez (eskualdeek legeak egiteko ahalmenik ez zeukatenez), bigarren mailako ordezkotzuzenbidea, ordezkotzuzenbide propiorik ezean, Kode

Zibilekoa izango da. Konstituziotik eratorritako ordenazio berriaren ondorioz, eta ordenamendu juridiko-pribatu zibilen berdintasuna onartu denez, guztiak dira osoak. Beraz, beste ordenamendu juridiko bateko arauak aplikatu aurretik, ordenamendu propioan dauden arau propioak agortu behar dira. Hori egin ondoren, hutsunea betetzen ez bada, orduan, eta beste ordenamendu autonomiko batera jo aurretik, zuzenbide estatala izango da Autonomia Erkidegoko legeriaren ordezkia (EKko 149.3 art.).

(b) Aplikazioa zehazteko erregelak: noiz aplikatu Autonomia Erkidegoko zuzenbidekoak edo Estatukoak. Estatuari dagozkion gaitan (eskuduntza eskusibokoetan) erregelen eremua orokorra da: zuzenean Estatuko lurraldea hartzen dute. Gainerakoei buruz, bi irizpide daude: aplikazio lurraldetarra eta pertsonala. Lehenetsunez, Autonomia Erkidego bakoitzean bertako Zuzenbide autonomikoa aplikatzen da. Dena den, erregela hori, Zuzenbide zibilararen esparruan, auzotartasun zibilararen irizpideak zehaztu dezake. Irizpide horrek garrantzi juridikoa duen baldintza pertsonal bat kontuan hartu (KZeko 14. art.) (gai hori, zabalago, 13. kapituluaz azalduko da) eta lege zibil autonomiko bat bere lurraldetik kanpo aplikatzea bidera dezake.

(4) Ondorioak:

(a) Zuzenbide zibil autonomikoak, indarra duten lurraldeetan, bertako zuzenbide zibil komunak dira; lehen ez bezala, izaeraz ez dira bereziak edo salbuespenezkoak.

(b) Indarra ez dute hartzen Kode Zibiletik, Konstituziotik eta Autonomia Estatututik baino.

(c) Berez, sistema osatzen dute, Kode Zibiletik kanpo dagoena. Horrek hau esan nahi du: beste sistema batera (Kode Zibilera) jo aurretik, sistemaren beraren aukera guztiak agortu behar direla; alegia, zuzenbide zibil autonomikoaren printzipio orokorrak eta autointegratzeko baliabideak.

(d) Kode Zibila, izaeraz, ordeztalea da (Konstituzioko 149.3 artikulua). Ondorioz, zuzenbide zibil autonomikoak ez du Estatukoa indargabetzen; lege zibil autonomikoaren esparrutik baztertu eta indarririk ez izatea eragiten du. Gainera, legegile autonomikoak bere eskuduntzako gaiak arautzen ez dituen bitartean, Estatuko zuzenbideak indarra dauka ordeztale gisa.

(e) Idazkeraren modu anbiguoak eta bihurriak, arau horien esanahia zehazteko interpretazio desberdinak eta kontrajarriak sorrarazi ditu. Arazo nagusiak bi hauen inguruan sortu dira: *allí donde existan* esapiderearen eta *desarrollo* hitzaren inguruan.

3. Interpretazioa

Azken batean, legeria zibila emateko eskuduntzari buruzko arazo nagusiak bi dira: bata, lurraldearen eremuari buruzkoa; bestea, gaiaren eremuari buruzkoa.

(1) Lurraldeari dagokionez: *allí donde existan*.

(a) Autonomia Erkidego guztiek ez daukate zuzenbide zibilari buruzko eskuduntzarik; Konstituzioa indarrean sartu aurretik zuzenbide zibil forala edo berezia zutenek bakarrik dute eskuduntza. Horregatik, eskuduntza emateko irizpidea ez da Estatuaren egitura autonomikoa, zuzenbide zibil haien aurretiazko existentzia baizik. Azken batean, historiaren gorabeheretan foru-tradizioa izan duten lurraldeek bakarrik dute eskuduntza.

(b) Hala ere, Erkidego guztiek badute eskuduntza beste gaiak arautzeko eta, horiek arautuz, alor zibilean eragina duten arauak ere ematen dituzte (nekazaritza, hirigintza, elkarteak).

(c) Arazorik ez dago Konpilazioak izan dituzten lurraldeekin. Zalantza ohiturazko zuzenbidea izan duten lurraldeekin sor daiteke. Konstituzio Auzitegiak onartu du ohiturazko zuzenbidea izan duten lurraldeen eskuduntza, doktrinak, zenbait kasutan -Valentziaren kasuan, esaterako-, hain argi ikusi ez badu ere.

(d) Gero, non edo zein lurraldetan aplikatu erabaki behar da: indarra duen lekuan bakarrik edo Erkidego osoan; esaterako, Aiarako Foruaren edo Baylioko Foruaren kasuan sortzen den arazoa da berau.

KAE 121/1992: "El amplio enunciado de esta última salvedad («Derechos civiles forales o especiales») permite entender que su remisión alcanza no sólo a aquellos Derechos civiles especiales que habían sido objeto de compilación al tiempo de la entrada en vigor de la Constitución, sino también a normas civiles de ámbito regional o local y de formación consuetudinaria preexistentes a la Constitución".

(2) Arau daitekeen gaiari edo objektuari buruz ere, muga ezartzen die Konstituzioak Erkidegoetako legegileei: *conservación, modificación y desarrollo*.

Arazo nagusia garatzeko aukera noraino iritsi daitekeen zehaztea izan da. Artikuluko *garatze* hitzaren azalpen eta interpretazioak, jarrera desberdinak sorrarazi ditu doktrinan:

(a) Interpretazio zabalaren arabera, Autonomia Erkidegoek, beren zuzenbide zibilean, mugarik gabe edozein gaiari buruz legeak egin ditzakete. Salbuespen bakarrak izango dira Estatuak beretzat gorde dituenak (PUIG I FERRIOL, ROCA TRÍAS eta legelari kataluniar gehienak). Interpretazio hori da konstituzioko postulatuekin ondoen egokitzen dena.

(b) Erdibideko jarreraren iritziz, Autonomia Erkidegoek Konpilazioetan jasotako printzipio propioetan dauzkate beren eskuduntzak. Horrek, halere, legegile autonomikoari ez dio galarazten Konpilazioetan jaso gabekoa, baina zuzenbide zibilarekin lotutakogaiei buruz ere legeak egitea (DELGADO ECHEVERRÍA, BERCOVITZ RODRÍGUEZ-CANO).

(c) Teoria murriztaileek, berriz, hau diote: eskuduntzaren muga Konpilazio bakoitzak jasota duen edukian dagoela, eta eduki horretatik harantz ezin dela legerik egin (DÍEZ PICAZO/GULLÓN BALLESTEROS, LASARTE, GARCÍA AMIGO). Garatzeko aukera, beraz, erabat murrizten da.

Beraz, inork ez du zalantzan jartzen aurrez indarrean zegoen Foru-zuzenbidea arautu eta alda daitekeela. Horrez gain, araututako horrekin loturarik duten eremuak ere arautu daitezke.

Auzitegi Konstituzionalak emandako doktrinak erdibideko interpretazioa ezarri du; alegia, konpilazioetako printzipioek muga ezarri eta loturarik duten gaiak arautu daitezkeela defendatzen du. Dena den, interpretazio zabala egitearen aldeko agertu ziren Auzitegiko bi magistratu; alegia, Estatuak beretzat gordetako gaiak izan ezik gainerakoak arautu daitezkeela defendatu zuten.

KAE 88/1993 eta 156/1993: “El concepto constitucional de «conservación ... de los derechos civiles, forales o especiales» permite, por lo que ahora importa, la asunción o integración en el ordenamiento autonómico de las Compilaciones y otras normas derivadas de las fuentes propias de su ordenamiento y puede hacer también viable, junto a ello, la formalización legislativa de costumbres efectivamente vigentes en el propio ámbito territorial”.

KAE 88/1993 eta 156/1993: “Sin duda que la noción constitucional de «desarrollo» permite una ordenación legislativa de ámbitos hasta entonces no normados por aquel Derecho, pues lo contrario llevaría a la inadmisibile identificación de tal concepto con el más restringido de «modificación». El «desarrollo» de los Derechos civiles forales o especiales enuncia, pues, una competencia autonómica en la materia que no debe vincularse rígidamente al contenido actual de la Compilación u otras normas de su ordenamiento. Cabe, pues, que las Comunidades Autónomas dotadas de Derecho civil

foral o especial regulen instituciones conexas con las ya reguladas en la Compilación dentro de una actualización o innovación de los contenidos de ésta según los principios informadores peculiares del Derecho foral. Lo que no significa, claro está, en consonancia con lo anteriormente expuesto, una competencia legislativa civil *relatione materiae*, dejada a la disponibilidad de las Comunidades Autónomas, que pugnaría con lo dispuesto en el artículo 149.1.8º CE, por lo mismo que no podría reconocer su fundamento en la singularidad civil que la Constitución ha querido, por vía competencial, garantizar”.

KAE 88/1993 eta 156/1993: “Pues no cabe aquí olvidar que la posible legislación autonómica en materia civil se ha admitido por la Constitución no en atención, como vimos, a una valoración general y abstracta de lo que pudieran demandar los intereses respectivos (art. 137 CE) de las Comunidades Autónomas, en cuanto tales, sino a fin de garantizar, más bien, determinados Derechos civiles forales o especiales vigentes en ciertos territorios. El término «allí donde existan» a que se refiere el art. 149.1.8 CE, al delimitar la competencia autonómica en la materia, ha de entenderse más por referencia al Derecho foral en su conjunto que a instituciones forales concretas”.

(3) Gainera, esapide hau interpretatzeak ere sortu du edukiari buruzko arazoa: *bases de las obligaciones contractuales*. Hortik abiatuz, Konstituzio Auzitegiak Autonomia Erkidegoen eskuduntzari muga hau jarri dio: obligazio mota guztiak, bereziki kontratuz kanpoko erantzukizunetik sortutakoak. Bereziki, obligazioen erreferentzia ahaztu eta kontratu guztien oinarriak ezartzeko eskuduntza Estatuari eman dio. Bi kontzeptu, berez desberdinak direnak, parekatu egin ditu: kontratuzko obligazioen oinarriak eta kontratuen oinarriak.

KAE 88/1986: “Sí debe en todo caso reiterarse la doctrina sentada por este Tribunal en la ya citada Sentencia 37/1981, de 16 de noviembre, en donde se proclama que «sólo a través de sus órganos centrales puede el Estado determinar cuál es el ámbito propio de la actividad libre del empresario mercantil, y sólo la legislación emanada de esos órganos centrales puede regular la forma en que nacen y se extinguen los derechos y obligaciones a que el ejercicio de esa actividad puede dar lugar y el contenido necesario de aquéllos y éstas», y, posteriormente, en la también citada Sentencia 71/1982, de 30 de noviembre, al establecer condensadamente que «la regulación de las condiciones generales de la contratación o de las modalidades contractuales corresponde al legislador estatal», delimitándose en virtud de tal doctrina una serie de materias que sólo pueden ser objeto de la regulación estatal, y en las que se excluye la competencia de las CC. AA., en virtud de lo dispuesto en el art. 149.1.6 y 8 de la C. E. No cabe, sin embargo, afirmar indiscriminadamente, como hace el Abogado del Estado, que en esta Sentencia «se rechaza la posibilidad de que las normas autonómicas ... disciplinen algunas ventas o de que se articulen dispositivos preventivos o correctores de los eventuales abusos a que ciertos contratos puedan conducir» (Sentencia 37/1981). La sola constatación por este Tribunal de que, en un precepto considerado válido, determinado supuesto no se produce, no puede implicar la deducción de que dicho supuesto sea, por ello mismo, inconstitucional. De lo que esencialmente se trata es de que a través de las normas autonómicas no se produzca un *novum* en el contenido contractual, o en otros términos, de que no se introduzcan derechos ni obligaciones en el marco de las relaciones contractuales privadas (S. 71/1982)”.

KAE 61/1997: “Entre los conceptos contenidos en este título se encuentra el de «bases de las obligaciones contractuales». Por otra parte, la concurrencia de la competencia estatal sobre la legislación civil en general (o sobre la determinación de las fuentes del Derecho) con las competencias autonómicas relativas a la conservación, modificación y desarrollo de los derechos civiles forales o especiales (incluidas sus normas sobre fuentes) puede engendrar, en algunos supuestos, resultados prácticos similares a la articulación de competencias según el esquema bases/desarrollo y ejecución. En fin, nada obsta a que este título pueda concurrir con otro de los relacionados en el art. 149.1 CE para justificar constitucionalmente que una determinada norma básica ha sido dictada dentro de la competencia del Estado. En este último caso, la medida o límite de la competencia estatal la daría el título que habilita para establecer las normas básicas, pero el art. 149.1.8 CE cooperaría en justificar que no se ha vulnerado el orden de competencias. Aunque sin responder exactamente a este esquema, el fundamento jurídico 14 de la STC 227/1988 razona con los apartados 1 y 8 del art. 149.1 para justificar la competencia del Estado. Es razonable interpretar que la legislación civil del art. 149.1.8 se refiere, en principio, al Derecho Civil como rama del Derecho privado (STC 88/1986 [RTC 1986\88], fundamento jurídico 5), lo que preservaría la especialidad de otros títulos competenciales. Pero sería erróneo identificar sin más, como parece pretenderse, «legislación civil sobre propiedad» con «artículos del Código Civil atinentes a la propiedad». Legislación civil es un concepto material (STC 227/1988, fundamento jurídico 14), para cuya precisión hay que partir de la *summa divisio* entre derecho público y derecho privado, tal y como la ha entendido este Tribunal. Si con arreglo a la doctrina de la STC 37/1981, fundamento jurídico 3, en el concepto «legislación mercantil» cabe incluir «la regulación de las relaciones jurídico-privadas de los empresarios mercantiles o comerciantes en cuanto tales», idéntico criterio relacional habrá que seguir para la «legislación civil». Esta noción constitucional, como mínimo, habrá de comprender la regulación de ciertas relaciones jurídico-privadas. Por lo tanto, será perfectamente hacedero invocar el art. 149.1.8 CE cuando -cual sucede, por ejemplo, con la Disposición adicional quinta, 3, de la Ley 8/1990- se trate de normas que gobiernen relaciones jurídico-privadas, obligatorias o reales. Además, muchos preceptos de la Ley 8/1990 son relevantes, o pueden ser también relevantes, para las relaciones jurídico-privadas, y en especial para el tráfico jurídico-privado (así, los arts. 1, 2, 9.2, 10.1, 11, 15.1 ó 25.1 de la Ley 8/1990). No es indiferente para la realización de negocios jurídicos enderezados a la enajenación o gravamen de suelo urbano o urbanizable el grado de adquisición de las facultades o derechos urbanísticos y de cumplimiento de los deberes o cargas urbanísticas *ob rem*. En esta perspectiva cabría invocar el núm. 8 del art. 149.1 CE, por lo general de manera concurrente con el art. 149.1.1 CE, en cuanto regulación de aspectos específicos del régimen peculiar de un tipo de propiedad predial [STC 227/1988, fundamento jurídico 23 e)]”.

(4) Gauza-zuzenbidearen eremuan –hiri-jabetzari buruzkoa baita-, Konstituzio Auzitegiak garrantzi bereziko epaia eman du: KAE 61/1997. Espainiako zuzenbide zibilaren aniztasunari dagokionez, arauak emateko Estatuak eta Erkidego Autonomoek dituzten eskuduntza-tituluak zehazteko irizpidea zehazteari ekiten zaio: *condiciones básicas*.

“Ha de añadirse que «condiciones básicas» no es sinónimo de «legislación básica», «bases» o «normas básicas». El art. 149.1.1. C.E., en efecto, no ha atribuido al Estado la fijación de los derechos y libertades constitucionales, sino sólo el establecimiento -eso

sí, entero- de aquellas condiciones básicas que tiendan a garantizar la igualdad. La competencia ex art 149.1.1. C.E. no se mueve en la lógica de las bases estatales-legislación autonómica de desarrollo. Las condiciones básicas no equivalen ni se identifican tampoco con el contenido esencial de los derechos (art. 53.1 C.E.), técnica cuyo objeto, como hemos reiterado desde la STC 11/1981, consiste en garantizar el derecho frente a los eventuales abusos o extralimitaciones de los poderes públicos, en particular y en primer término, del legislador, cualquiera que éste sea, en su tarea reguladora. El contenido esencial constituye, pues, una garantía constitucional en favor del individuo, algo a respetar por el legislador en cada caso competente, no para regular; no es, en definitiva, una técnica que permita determinar lo que al Estado o a las Comunidades Autónomas les corresponde (...). Las «condiciones básicas» hacen referencia al contenido primario (STC 154/1988) del derecho, a las posiciones jurídicas fundamentales (facultades elementales, límites esenciales, deberes fundamentales, prestaciones básicas, ciertas premisas o presupuestos previos...). En todo caso, las condiciones básicas han de ser las imprescindibles o necesarias para garantizar esa igualdad, que no puede consistir en una igualdad formal absoluta. Dentro de esas «condiciones básicas» cabe entender incluidos asimismo aquellos criterios que guardan una relación necesaria e inmediata con aquéllas, tales como el objeto o ámbito material sobre el que recaen las facultades que integran el derecho”.

Konstituzio Auzitegiak, gero, Estatuko zuzenbidearen eta zuzenbide autonomikoaren arteko harremanei buruzko doktrina bildu eta laburtu egin du beste epai batean: KAE 40/1998.

“Cuando la Constitución atribuye al Estado una competencia exclusiva, lo hace porque bajo la misma subyace -o, al menos, así lo entiende el constituyente- un interés general, interés que debe prevalecer sobre los intereses que puedan tener otras entidades territoriales afectadas, aunque, evidentemente, esto sólo será así cuando la competencia se ejerza de manera legítima, es decir, cuando la concreta medida que se adopte encaje, efectivamente, en el correspondiente título competencial, cuando se haya acudido previamente a cauces cooperativos para escuchar a las entidades afectadas, cuando la competencia autonómica no se limite más de lo necesario, etc.”.

II. EUSKAL HERRIKO FORU ZUZENBIDE ZIBILARI BURUZKO LEGEA

1. Arazo orokorrak

1.1. Berezko arazoak

Lurralde historiko bakoitzak zuzenbide zibilari buruz bere egoera partikularra izateak hainbat arazo sortzen ditu:

- (1) Euskal zuzenbide zibil autonomikoa biltzea, lantzea eta sistematizatzea.
- (2) Lurralde-eremua zehaztea.

(3) Lege-gatazkak konpontzea.

(4) Auzotartasun zibila finkatzea -Kode Zibileko araudiaren arabera-.

1.2. Atariko idazpurua: foru-zuzenbidearen iturburuak

(1) Arau nagusia: *1. Lege honetako aginduek, ohiturak eta bere tradizioaren arauera mamitzen duten zuzenbide-oinarri orokorrek osatzen dute Euskal herriko Lurraldeen Foru-Zuzenbide Zibila. 2. Nabarmena ez den ohitura frogatu egin beharko da (EHFZZLko 1. atala).*

Indarra duten aplikazio-iturburuek beren artean ez dute lehentasunik. Honako hauek dira:

(a) Legea (1.1. atala): legeak emateko eskumena Euskal Legebiltzarrak dauka (EHAEko 25 eta 27.4. artikulua; LHLko 7, 8, 27.4 eta 37.2. artikulua). Legea Euskal Legebiltzarrak eman zuen, baina legea egiteko ekimena Lurralde Historikoei hartu zuten (EHAEko 27.4. art.).

(b) Ohitura (1.1 eta 2. atala): arau nagusiaren arabera, ohitura frogatu egin behar da; nabarmena bada, ordea, ez. Ohitura nabarmenen artean, kasurik argiena epai batean onartutakoa litzateke.

EZAN 1991/12/30 (RJ 10267): “Respecto al problema suscitado en el presente recurso, plazo en que el poder testatorio ha de ser utilizado por el apoderado o comisario, nada dice el Fuero Viejo, señalando, por el contrario el Fuero Nuevo unos términos que, en el supuesto de existir hijos en edad pupilar, menores de edad, se extiende hasta un año después de alcanzar la mayoría de edad. A pesar de ello y quizá por no contener aquella Ley, una prohibición expresa, es lo cierto que la costumbre más arraigada, en el supuesto de «alkar poderoso», o poder testatorio inter cónyuges, continuaba concediendo prórrogas indefinidas al esposo superviviente. Esta **consuetudinaria forma de operar**, es reconocida por toda la doctrina científica, y por la propia parte hoy recurrente, como así lo admite la sentencia dictada por la Audiencia Provincial de Vizcaya en este proceso. No obstante, es preciso señalar que la Jurisprudencia del Tribunal Supremo, si bien en sentencias dictadas en el siglo pasado admitió la validez de la prórroga en el poder testatorio, más tarde, a partir de las décadas de 1950 y 1960, se pronunció en sentido contrario”.

(c) Zuzenbideko printzipio orokorrak (EHFZZLko 1.1, 3.2 eta 4. atalak). Zuzenbideko foru-printzipio horiek, noski, konstituzioaren printzipioen mende daude; aldiz, zuzenbide osagarriari jo aurretik baliatu beharko dira.

(2) Arau osagarriak:

(a) *Epaigintzak osatuko du Bizkaiko Foru-Zuzenbide Zibila, berori ulertu eta ezartzerakoan Euskadiko Zuzentza Auzitegi Nagusiak eman ditzan jarraituzko irizpideekin* (EHFZZLko 2. atala; cfr. BJLOko 73. art.).

Jurisprudenzia (2. atala) eta tradizio juridikoa (1.1. atala) ez dira iturburuak.

AGE 1996/3/7 (RJ1881): “**Obiter dicta**: la doctrina emanada no es congruente con el **petitum** del recurso. Es una manifestación puesta de más que no constituye **ratio decidendi**”.

AGE 1998/2/6 (RJ 703): “El recurso de casación no se da contra consideraciones hechas a mayor abundamiento **-obiter dicta-** ni sobre bases hipotéticas, sino que es la **ratio decidendi** del fallo lo que se recurre”.

(b) 1. *Foru-arau ezargarririk ez balego, Kode Zibila eta gainerako ezarpen orokorreko erabakiak ezarriko lirateke zuzenbide osagarri bezala. 2. Zuzenbide osagarriaren ezarpena Foru-Zuzenbide Zibilaren oinarriei egokitu beharko zaie* (EHFZZLko 3. atala).

EZAN 1990/11/12 (RJ10280): “Respecto al derecho de representación establecido en el art. 22-1.º de la Compilación, resulta claro que se concede a la descendencia de los hijos y descendientes legítimos del causante, y será operativo en el supuesto de que, existiendo un poder testatorio y después de fallecido el causante, muera a su vez un heredero forzoso, hijo o descendiente, dejando descendencia concebida con posterioridad al fallecimiento del decuius, momento en el cual esta descendencia podría **suceder por representación, pues el art. 924 del Código Civil**, entiende por tal el derecho que tienen los parientes de una persona para sucederle en todos los derechos que tendría si viviera o hubiera podido heredar”.

(c) *Euskal Herriko Foru-Zuzenbidean tradiziozko den askatasun zibilaren oinarriaren arabera, legeak esku-emaile direla jotzen da eta eurotatik datozen eskubideei uko egitea baliozkoa izango da, beti ere herriaren onaren zein gizarte-erabidearen aurkakoa ez bada eta beste inori kalterik ez badio egiten* (EHFZZLko 4. atala).

EZAN 1990/10/31 (RJ 10266): “El art. 23 de la Compilación de Vizcaya y Álava, establece un **principio absoluto, rotundo y concreto: la libertad del testador** para distribuir la herencia forzosa entre los herederos o la de elegir a uno solo de ellos apartando a los demás. Esta libertad, parangonada a otros regímenes forales coetáneos, como el de Navarra, es reconocida y aceptada por ambos litigantes, ahora bien, difieren, en que según el recurrente y entonces demandante, tal libertad queda constreñida y restringida cuando se trata de colaterales tronqueros, art. 24.2.º de la Compilación, pues entonces el testador tan sólo puede deferir los bienes, al más próximo en grado de dichos colaterales, con exclusión de los demás, interpretación de la norma, que fue negada por la resolución ahora recurrida, al hacerla tan sólo viable cuando de sucesión intestada se tratara, lo que conduce al recurrente a entender infringida esa normativa legal, por tratarse de un precepto incluido en el Título IV, que habla de la sucesión testada y al cual debe serle aplicada una interpretación en puro sentido literal, como en su día efectuó el juzgador de instancia. Sobre este punto, se ha de tener en cuenta, que conforme a la más actual doctrina jurisprudencial, posterior a la

vigente redacción del Título Preliminar del Código Civil, de la que puede servir de ejemplo la STS 15-9-1986 (RJ4709), el criterio de que la interpretación de la norma no es procedente cuando sus términos son claros, por aplicación del principio *in claris non fit interpretatio*, está hoy excluido por el art. 3.º del Código Civil, debiendo acudir en todo caso, a la interpretación para conocer el alcance del precepto, y en esta función se debe conjugar el sentido propio de sus palabras con los antecedentes históricos y legislativos y la realidad social del tiempo en que se aplique, indagando sobre su espíritu y finalidad. Efectuándolo así, se ha de tener presente: 1.-Que la Ley 11 del Título XX del Fuero Nuevo de 1526, antecedente sobre esta materia del vigente Texto Legal, reiterando las disposiciones del Fuero Viejo, únicamente establecía limitaciones a la libertad del transmitente para la elección de sucesor en los bienes troncales dentro de la línea descendente, en la que sólo cabía instituir al nieto, en el caso de que el padre de éste hubiera fallecido, pero sin que esa limitación por razón del grado, operase en las líneas ascendente y colateral. 2.-La vigente Compilación del Derecho Foral Vizcaíno sienta en su Preámbulo, como declaración de carácter programático, que constituye un auxilio de primera fuente para la labor interpretativa, la afirmación, de que es el principio de concentración patrimonial que informa todo el Texto Foral y a cuyo servicio se dirigen sus instituciones claves, como son la troncalidad, la libertad testatoria y la comunicación foral, la verdadera *ratio legis* del Fuero, añadiendo que «todos los preceptos de aquél, deben servir a este principio central y los que no lo sirven quedan al margen del equilibrio interno del sistema» por lo que «el predominio de esa idea central, proporciona un criterio de valor absoluto para la selección de los preceptos genuinamente forales», con lo que ofrece una referencia inequívoca acerca del alcance de la labor compiladora que se dirige a robustecer la aplicación del citado principio, modificando en los preceptos del Fuero, aquellos condicionantes que lo pudieran debilitar. La aparente claridad del párrafo segundo del art. 24 de la Compilación, no excluye la búsqueda del espíritu y finalidad de su contenido, y, aunque ciertamente no cabe aceptar el criterio de la Sala de instancia en cuanto entiende que ese precepto se refiere a la sucesión *ab intestato*, por ser evidente su inclusión en el título relativo a la sucesión testada, no por ello procederá casar la sentencia recurrida, ya que los recursos se dan contra el fallo y no contra los fundamentos en los que se basa su pronunciamiento. Para determinar el alcance de las facultades del disponente en orden a la elección de sucesor en la línea colateral, no basta con la lectura del citado art. 24 de la Compilación, porque en ésta, como en todo cuerpo legal, se ha de examinar el conjunto de sus disposiciones considerado como un todo armónico, y de tal análisis, resulta: 1.-Que si bien el mencionado art. establece literalmente que en la línea colateral heredarán los bienes troncales los colaterales tronqueros de ella por orden de proximidad de grado, el art. 23, concede al testador la facultad de distribuir libremente la herencia forzosa entre los herederos comprendidos en cada una de las líneas a que se refiere el art. anterior, esto es, la ascendente, la descendente y la colateral, o elegir a uno solo de ellos, apartando a los demás, por lo cual, de entender que la facultad del testador está constreñida por la proximidad de grado, resultaría carente de aplicación el art. 23 expresado en cuanto a la línea colateral, es decir, desaparecería la libertad, que es principio prioritario, prepotente y absoluto. 2.-Teniendo en cuenta el precedente legal de la Ley 10 del Título XXI del Fuero Nuevo y el criterio que sienta el Preámbulo de la Compilación sobre el sentido en el que están dirigidas las instituciones forales, no cabe admitir que ésta venga a restringir la libertad de elección de herederos, contrariamente a las normas que contenía el Fuero Nuevo, cuando precisamente reconoce la libertad de testar como uno de los instrumentos que conducen a la concentración patrimonial, a la cual consagra como principio supremo inspirador del Derecho Vizcaíno. 3.-Tampoco cabe entender que el espíritu de la norma haya de ser el de establecer limitaciones por

razón de proximidad de grado para la elección de sucesor en la línea colateral, cuando ni en el Fuero Nuevo ni en la actual Compilación se establece limitación análoga para cuando la elección proceda en la línea ascendente. Todo lo anterior permite interpretar que la expresión referente a la proximidad de grado, que contiene el art. 24, sólo puede tener aplicación al supuesto en que la designación de sucesor fuera hecha genéricamente y a favor de los colaterales, sin que ello constituya obstáculo para que el transmitente conserve la facultad de elegir libremente a cualquiera de ellos dentro del cuarto grado, como sucesor en los bienes troncales”.

EZAN 1990/11/12 (RJ 10280): “La **libertad** testatoria es una de las instituciones de configuración autónoma en torno a las cuales se polariza el Derecho Foral Vizcaíno, según viene a declarar el Preámbulo de la Compilación, libertad que, por otra parte, no es sólo predicable de este territorio de Vizcaya, puesto que, aún en grado mayor, se establece en la legislación civil de la Tierra de Ayala, y en los derechos forales de Navarra (Ley 149) y Aragón (art. 119). Es, precisamente, en aras de aquella libertad testatoria, por lo que el art. 23 de la Compilación de Derecho Civil Foral de Vizcaya y Álava, dispone que el testador podrá distribuir libremente la herencia forzosa entre los herederos comprendidos en cada una de las líneas a que se refiere el artículo anterior - descendente, ascendente y colateral- o elegir a uno solo apartando a los demás.

Respecto de la línea descendente, materia de este recurso, el art. 22-1.º de la Compilación, establece que la herencia forzosa se defiere a los hijos y descendientes legítimos con derecho de representación a favor de su descendencia legítima. Prescindiendo, por ahora, del inciso referente al derecho de representación, resulta claro que los herederos forzosos en esta línea, son los hijos y demás descendientes, ya que la conjunción «y» equipara a ambos, los agrupa y acumula, y en modo alguno subordina a los citados en segundo término. En suma, se amplía el grupo de herederos forzosos, dentro del cual, el causante podrá elegir el más idóneo, apartando a los demás, ya que esta disposición, ni contradice, ni siquiera limita en modo alguno el principio general de libertad de disposición testatoria dentro de la línea descendente establecida en el art. 23 de la Compilación”.

2. Aniztasuna

Euskal Autonomia Erkidegoko lurralde historiko bakoitzak bere zuzenbide zibila jasotzeko liburu bat dauka legean.

2.1. I. Liburua: Bizkaia

- (1) Aplikazio pertsonalaren eremua:
  - (a) Forudunak eta bizkaitarrak: 12 eta 16.2 atalak.
  - (b) Bizkaitar guztien estatutua:
    - (a') Tronkalekotasunaren printzipioa (23. atala).
    - (b') Testamentuak (13. atala).
    - (c') Oinordekoak izendatzea (25. atala).
    - (d') Oinordetza *ab intestato*: tronkalekotasunari buruzko arauak aplikatzea.
    - (e') Ezkontzako eraentza ekonomikoa: foru-komunikazioa.
    - (f') Lege-maulan auzotartasuna aldatzea (Kode Zibileko 6.2 artikulua).

- (2) Tronkalekotasuna:
- (a) Kontzeptua (17. atala).
  - (b) Elementuak (18. atala):
    - (a') Errealak: Lur Lauan dauden onibarrak (19. atala) eta, bere kasuan, gainerakoak (26. atala).
    - (b') Pertsonala: tronkaleko ahaideak (20 eta 21. atalak).
    - (c') Kausala (22. atala).
  - (c) Eraginak (17.2. atala):
    - (a') Auzotartasunean (23 eta 25. atalak).
    - (b') Tronkaleko ahaideen eskubideak urratzen dituzten egintzetan (17.3 atala; 24. atala; foru-saka eta lehentasunez eskuratzeko eskubideak).
  - (d) Irismena:
    - (a') Nahitaezko oinordetzan (53, 57 eta 25. atalak).
    - (b') *Ab intestato* oinordetzan [68.a) atala].
    - (c') Kostubidez *inter vivos* egindako eskualdaketetan (112. eta hurrengo atalak).
    - (d') Foru-komunikazioan (108. atala).
    - (e') Erreserbetan (85 eta 86.1 atalak).
- (3) Foru-saka eta lehentasunez eskuratzeko eskubideak (tronkalekotasuna babesteko tresna):
- (a) Kontzeptua (112. atala).
  - (b) Elementuak:
    - (a') Errealak (19, 114 eta 115. atalak).
    - (b') Pertsonala (20 eta 113. atalak).
  - (c) Aplikatzeko suposamenduak:
    - (a') Kostuzko besterentzeak (112 eta 116-123. atalak).
    - (b') Hipoteka exekutatzea eta premiamenduzko prozedurak (124. atala).
    - (c') Trukea (125. atala).
    - (d') Landa-errentamenduak (126. atala).
  - (d) Errenuntzia (4 eta 112.3 atalak).
  - (e) Lehentasuna (127. atala).
- (4) Oinordetza-zuzenbidea (27 eta 28. atalak):
- (a) Testamentuzko oinordetza
    - (a') Testamentu orokorrak (29 eta 30. atalak).
    - (b') Hilburukoa (31. atala).
    - (c') Testamentu mankomunatua (45-52. atalak)
  - (c) Testamentua egiteko ahala: komisario bidezko testamentua (32-48. atalak)
  - (d) Nahitaezko oinordetza: seniparte kolektiboa (53-63. atalak)
  - (e) Testamenturik gabeko oinordetza (67-73. atalak).
  - (f) Oinordetza-itunak (74-83. atalak).

(g) Xedapen komunak: erreserbak (84-90. atalak) eta itzultzeak (91 eta 92. atalak).

(5) Familia-zuzenbidea: ezkontzako eraentza ekonomikoa (foru-komunikazioa)

(a) Aplikazioa (93 eta 94. atalak).

(b) Kontzeptua (95. atala).

(c) Eraentza: administrazioa (98-193. atalak); desegitea eta kitatzea (104-111. atalak)

(6) Eskubide errealak: bide-zorra (128-130. atalak).

2.2. II. Liburua: Araba

(1) Aplikazio pertsonaleko eremua (133. atala).

(2) Oinordetza-zuzenbidea

(a) Testamentua egiteko askatasuna eta nahitaezko jaraunsleak (134-139. atalak)

(b) Botere osoko gozamena (140-145. atalak).

2.3. III. Liburua: Gipuzkoa

(1) Gipuzkoako ohiturak (147. atala eta 3. XD).

(2) Aplikatzeko eremua:

(a) Pertsonala (149. atala)

(b) Funtzionala: baserria (150-152. atalak).

(3) Oinordetza-zuzenbidea

(a) Kode zibileko senipartetik baztertze aukera (153-163. atalak)

(b) Oinordetza antolatze tresnak

(a') *Mortis causa*: oinordetza fiduziariora edo komisario bidezkoa (164-171. atalak); testamentu mankomunatua (172-178. atalak).

(b') *Inter vivos*: oinordetzako itunak (179-188. atalak).

III. BESTE ESKUDUNTZA EREMUETATIK EMANDAKO XEDAPEN ZIBILAK

1. Pertsonak

1.1. 6/2003 Legea, abenduaren 22koa, Kontsumitzaileen eta Erabiltzaileen Estatutuarena (EHAA 2003ko abenduaren 30ekoa)

Gaia arautzeko eskuduntza-titulua Autonomia Estatutuko 10.27 eta 28. artikuluetan dago.

1. artikulua.- Xedea eta aplikazio-eremua. Lege honen helburua da kontsumitzaileen eta erabiltzaileen eskubideak babestea, aldezte eta sustatzea Euskal Autonomia Erkidegoaren esparruan.

2. artikulua.- Kontsumitzaileak eta erabiltzaileak babesteko printzipio orokorra. Euskal Autonomia Erkidegoko botere publikoen jarduerak eta legeriak aintzat hartuko dituzte kontsumitzaileen eta erabiltzaileen defentsa eta babesa.

1.2. 4/1993 Legea, ekainaren 24koa, Euskadiko Kooperatibena (EHAA 1993ko uztailearen 19koa)

Aldaketa: 1/2000 Legea, ekainaren 29koa

Gaia arautzeko eskuduntza-titulua Autonomia Estatutuko 10.23. artikuluan dago.

Lehenengo. atala. - Kontzeptua. 1.- Lehen helburutzat kideen ekonomi eta gizarte-jarduerak sustatzea eta, kideon partehartze zuzenaren bidez, beren beharrianak betetzea duen enpresa garatzen duen elkarteak da kooperatiba, beti ere, kooperatiba-zaletasunaren oinarriak bete eta bere inguruko gizarteari kasu egiten diolarik. 2.- Kooperatibak bere egitura eta jarduera kooperatiben irizpideetara egokitu beharko ditu eta lege honek sortutako esparruan ezarriko dira irizpide horiek. Lege honen baitan egonik, bestelako edozein erakunde publiko edo pribaturekiko autonomia eta askatasun osoa izango du. 3.- Kooperatibak ekonomi edo gizarte arloko edozein jarduera eraman dezakete aurrera, kooperatiba-zaletasunaren oinarritzko eskakizun eta hastapenekin bat ez etortzeagatik legean berariaz bestelakorik adierazten ez den artean.

1.3. 3/1988 Legea, otsailaren 12koa, Bazkunei buruzkoa (EHAA 1988ko martxoaren 1ekoa)

AKE 173/1998 (BOE abuztuaren 28koa).

Elkarteak (bazkunak) arautzeko eskuduntza-titulua Autonomia Estatutuko 10.13. artikuluan dago.

2. atala: Irizpide orokorrak.

1. Bazkunak eratzea askatasunez eta nahi izanez gero egin daiteke, eta aunitasunari eta demokraziaren arauerako irizpideei men eginez egin beharko da. 2: Ez dago inor Bazkun batean sartzerako edo bertan egotera behartzerik. 3. Bazkun bateko kide izatea ez da inoiz herri-agintaritzagandikako bereizkeriaren zio izango, eta ez du horien begipenik edo horiengandikako onurapiderik ekarriko. 4. Bazkunen erakuntzak eta ihardunak demokrazia-koak izan behar dute.

1.4. 12/1994 Legea, ekainaren 17koa, Euskal Autonomi Elkarteko Fundazioei buruzkoa (EHAA 1994ko uztailearen 15ekoa)

Fundazioak arautzeko eskuduntza-titulua Autonomia Estatutuko 10.13. artikulua ematen du.

3. atala.- Zertarakoa eta onuradunak 1.- Fundazioaren zertarakoak legekoa eta interes orokorrekoa izan behar du, eta ezin da norbanako jakinen onerako izan. 2.- Ezin izango da inoiz fundaziorik sortu ezkontideei edo fundatzailearen laugarren mailarainoko, hau barne, familiarterkoak laguntzeko.

1.5. 17/1998 Legea, ekainaren 25ekoa, Boluntarioei buruzkoa (EHAA 1998 uztailearen 13koa)

Gaia arautzeko eskuduntza-titulua Autonomia Estatutuko 10.13. artikuluan dago. Hain zuzen, elkarteei (bazkunei) buruzko legeak jasotako gaiak garatzeko eman den legea da.

1. artikulua.- Legearen helburua eta esparrua.

1.- Lege honen helburua hau da: irabazi-asmorik gabeko erakunde pribatuek egiten dituzten boluntariotzako ekimenetan herritarren parte-hartzea arautzea eta sustatzea; ekimen horietan ez dira sartzen gizartean bere kasa sortzen diren elkartasun-erak.

2.- Erakunde publikoek boluntarioen esku-hartzea beharrezkoa edo komenigarria dela sumatzean, irabazi-asmorik ez duten erakunde pribatuen bidez bideratuko dute esku-hartze hori; horrek, ordea, ez du inondik ere euskal administrazio publikoen eginkizunen utzikierarik ekarri behar euskal herritarrei zerbitzu publikoak emateari dagokionez.

3.- Urtarrilaren 15eko 6/1996 Legearen 2. artikuluan (boluntariotzari buruzkoan) ezarritakoa aldarazi gabe, lege honetan ezarritakoaren arabera arautuko dira batik bat Euskal Herrian jardungo duten erakundeak edota egoitza edo ordezkaritza Euskal Herrian duten erakundeak. Horretarako, erakundeak osatzeko ezartzen denari jarraituko zaio.

1.6. 14/1998 Legea, ekainaren 11koa, Euskadiko Kirolarena (EHAA 1998ko ekainaren 25ekoa)

Gaia arautzeko eskuduntza-titulua Autonomia Estatutuko 10.36 artikulua ematen du.

Kirol-klubak. Kontzeptua eta araubide juridikoa: Lege honen ondorioetarako, kirol-klubak elkarte pribatuak izango dira, irabazi-asmorik gabekoak eta nortasun juridikodunak. Pertsona fisiko edo juridikoek osatuko dute, kirol-mota bat edo gehiago sustatzea edo praktikatzea helburu dutenak, lehiaketa ofizialetan parte hartzen duten kontuan hartu gabe (11. artikulua).

Kirol-elkartek. Kontzeptua eta araubide juridikoa: Pertsona juridikoak Kirol Erakundeen Erregistroan sartu ahal izango dira baldin eta beren helburu nagusiaren osagarri gisa burutzen

badituzte kirol-ekintzak, lehiaketa ofizialetan parte hartzen duten kontuan hartu gabe. Horretarako, nortasun juridikorik gabeko kirol-elkarteak sortu ahal izango dituzte beren baitan (12. artikulua).

Kirol-sozietate anonimoak. Euskal Autonomia Erkidegokoan helbidea duten kirol-sozietate anonimoek arlo honetan Estatuan dagoen berariazko legedia izango dute jarraibide (13. artikulua).

Kirol-federazioak. Kontzeptua eta araubide juridikoa: Lege honen ondorioetarako, kirol-federazioak erakunde pribatuak izango dira, irabazi-asmorik gabekoak eta nortasun juridikodunak, beren lurralde-esparruan kirol-mota bera sustatzen edo praktikatzan duten kirolari, teknikari, epaile, elkarte eta taldeak bilduko dituztenak (15. artikulua).

Euskal kirol federazioen batasuna. Euskal Kirol Federazioen Batasuna nortasun juridikodun kirol-erakundea izango da.

1.7. 2/2004 Legea, otsailaren 25ekoa, Datu Pertsonaletarako Jabetza Publikoko Fitxategiei eta Datuak Babesteko Euskal Bulegoa Sortzeari buruzkoa (EHAA 2004ko martxoaren 4koa)

Barruko zuzenbidean, berriz –lehenago ere esan dugu –, datu pertsonalak babesteko lege organikoan dago arauturik datu pertsonalen babesa (15/1999 Lege Organikoan, abenduaren 13koan). Lege horretan daude arauturik Datuak Babesteko Bulegoaren araubide juridikoaren oinarritzko alderdiak, Konstituzioko 18.4 artikuluan aipaturiko oinarritzko eskubidearekin zerikusia duten beste gai batzuekin batera. Bulego horrek beteko du 95/46/EE Zuzentarauan aipaturiko kontrolaginte askearen lana. Lege organiko horretan agindurik dagoenez, autonomia-erkidegoek edo erkidego horietako tokiko administrazioek datu pertsonaletarako sorturiko edo kudeaturiko fitxategiekin baldin badute zerikusia bulego horretako zereginen, erkidego bakoitzeko organoek beteko dituzte eginkizun horietako gehienak. Halakoetan, organo horiek izango dira kontroleko aginteak, eta lanerako erabateko objektibitatea eta independentzia bermatu behar zaie. Legezko irizpide hori 95/46/EE Zuzentzarauko 28. artikuluekin bat dator; artikulua horretan jartzen duenez, Batasuneko estatuak, zuzentzarau horren itzalpean hartzen dituzten xedapenak betetzen ote diren zaintzearen beren lurraldean, aginte publiko bat edo gehiago izango dute hartara jarria; eta beste gauza bat ere gehitzen du: aginte horiek inongo loturarik gabe beteko dituztela agintzen dizkieten eginkizunak.

1. artikulua.– Xedea. Hauxe da lege honen xedea: 1.– Euskal Autonomia Erkidegoak, lurralde historikoetako foru-erakundeek eta Euskal Autonomia Erkidego tuki-erakundeek datu pertsonaletarako sorturiko edo kudeaturiko fitxategiak arautzea. 2.– Datuak Babesteko Euskal Bulegoa sortzea eta arautzea.

2. Izatezko bikoteak

2/2003 Legea, maiatzaren 7koa, izatezko bikoteak arautzekoa (EHAA 2003ko maiatzaren 23koa).

2. artikulua. Izatezko bikotearen kontzeptua eta aplikazio-eremua.

Lege hau aplikatzeko, izatezko bikotea da bi pertsonaren arteko elkartze askearen ondorioa; pertsona horiek adinez nagusi edo adingabeko emantzipatuak izan behar dute, gaitasun osoa izan behar dute, eta ezin dute euren artean lerro zuzeneko odol- edo adopzio-ahaidetasunik eduki, ez eta alboko lerroko bigarren mailako odol-ahaidetasunik ere. Harreman sexual edo afektiboa izan behar

dute elkarren artean, eta berdin izango da pertsona horiek sexu berekoak edo desberdinekoak izatea. Gainera, bikoteko kideek, ez bata ez besteak, ezin dute ezkontza edo izatezko bikotearen bidezko loturarik izan beste inorekin ere.

3. Eskubide errealak

Ondasunen gaineko jabetza-eskubidea eta eskubide erreal mugatuak arautzeko.

3.1. Baliabide naturalak

(1) 3/1998 Legea, otsailaren 27koa, Euskal Herriko ingurugiroa babesteko lege orokorra (EHAA 1998ko martxoaren 27koa)

1. atala. – Legearen xedea.

1. – Lege honen xedea ingurugiroa babesteko arau-markoa ezartzea da, pertsona fisikoen eta juridikoen eskubide eta betebeharrak zehazten direlarik.

2. – Aireak, urak, lurzoruak, paisajeak, florak eta faunak, beren parametro eta elkarrekintza egokiek, giza bizia garatzen deneko ingurugiroa osatzen dute. Era jasangarrian erabiliko da.

3. – Ingurugiroa gizarte-ondarea da, gizabanakoengan zein taldeengan eskubideak eta betebeharrak sortzen dituena.

(2) 16/1994 Legea, ekainaren 30ekoa, Euskal Herriko natura babestekoa (EHAA 1994ko uztailaren 27koa)

1. Artikulua. Lege honen helburua Euskal Autonomi Elkarteko natura babestea eta gordetzea da, horretarako oinarritzko printzipioak eta beharrezko bitartekoak jarririk, eta ondokoak ziurtatzeko asmoz: a) Herritarrek natura-baliabideak modu egokian erabiltzea; hots, espezieen eta ekosistemen aprobetxamendua jarraia izatea, eta haiek berroneratzea eta hobetzea bermatzea. b) Ikusmiraren eta natura-ekosistemen aniztasuna eta berezitasuna gordetzea, eta interes geologikoa duten eremuen babesa. c) Funtsezko prozesu ekologikoak eta basa fauna eta landarediko espezieen habitatak zaintzea, aniztasun genetikoa bermatu ahal izateko. d) Natura-ondareak, berez, ekoizteko duen gaitasuna, bere horretan mantentzea.

3.2. Lurra

(1) 4/1990 Legea, maiatzaren 31koa, Euskal Herriko lurralde-antolakuntzari buruzkoa (EHAA 1990ko uztailaren 3koa)

(2) 28/1997 Dekretua, otsailaren 11koa, Euskal Autonomi Elkarteko Lurraldearen Antolamendurako Artezpideak behin betiko onesteko dena (EHAA 1997ko otsailaren 12koa)

(3) 9/1989 Legea, azaroaren 17koa, Euskal Herriko Autonomi Elkarteko Lurren Balio Neurketari buruzkoa (EHAA 1989ko abenduaren 5koa)

(4) *3/1997 Legea, apirilaren 25ekoa, Hirigintza Ekintzak sortutako gainbalioetan elkarteak izan behar duen partaidetza zehazten duena (EHAA 1997ko apirilaren 26koa)*

(5) *5/1998 Legea, martxoaren 6koa, lurraren araubide eta hiri-antolaketaren arloko presako neurriak zehazteari buruzkoa (EHAA 1998ko martxoaren 30ekoa)*

(6) *20/1998 Legea, ekainaren 29koa, Lurzoru Ondare Publikoena (EHAA 1998ko uztailaren 15ekoa)*

(7) *2/2006 Legea, ekainaren 30ekoa, lurzoruari eta hirigintzari buruzkoa (EHAA 2006ko uztailaren 20koa)*

3.3. Mendiak

(1) *Araba: 13/1986 Foru Araua, uztailaren 4koa*

Distantziak arautzeari buruz, 2017/1988 Foru Dekretua, azaroaren 22koa (Arabako Lurralde Historikoaren Aldizkari Ofiziala, abenduaren 9koa).

(2) *Bizkaia: 3/1994 Foru Araua, ekinaren 2koa, Bizkaiko Mendi eta babestutako gune naturalei buruzkoa (Bizkaiko Aldizkari Ofiziala, ekainaren 28koa)*

(3) *Gipuzkoa: 6/1994 Foru Araua, uztailaren 8koa, Gipuzkoako Mendiei buruzkoa (Gipuzkoako Aldizkari Ofiziala, uztailaren 15ekoa)*

3.4. Ureztatzeko lurak

7/1992 Legea, abenduaren 21ekoa, Alde Ureztagarrii, Hobekuntzarako Eskualde Planei eta Eraldatzeko Plan Orokorrei buruzko alderdi batzuk araupetzen dituen (EHAA 1993ko urtarrilaren 18koa).

3.5. Kultura-ondarea

7/1990 Legea, uztailaren 3koa, Euskal Kultur Ondareari buruzkoa (EHAA 1990eko abuztuaren 6koa)

3.6. Mahastiak

5/2004 Legea, maiatzaren 7koa, Mahastizaintza eta Ardogintza Antolatzekoa. (EHAA 2004ko maiatzaren 24koa).

3.7. Errepideak

(1) Araba: 20/1990 Foru Araua, ekainaren 25ekoa (Arabako Lurralde Historikoaren Aldizkari Ofiziala, uztailaren 9koa) eta 6/1995 Foru Araua, otsailaren 13koa (Arabako Lurralde Historikoaren Aldizkari Ofiziala, otsailaren 27koa).

(2) Bizkaia: 2/1993 Foru Araua, otsailaren 18koa (Bizkaiko Aldizkari Ofiziala, martxoaren 8koa).

(3) Gipuzkoa: 17/1994 Foru Araua, azaroaren 25ekoa (Gipuzkoako Aldizkari Ofiziala, abenduaren 2koa).

3.8. Animaliak

(1) 6/1993 Legea, urriaren 29koa, animaliak babestekoa (EHAA azaroaren 15ekoa).

(2) 66/2000 Dekretua, apirilaren 4koa, zeinaren bitartez Euskal Autonomia Erkidegoan txakurrak edukitzeko arauak ematen baitira (EHAA 2000ko apirilaren 26koa).

3.9. Landaketen arteko tartea

(1) Araba: 2017/1988 Foru Dekretua, azaroaren 22koa (Arabako Lurralde Historikoaren Aldizkari Ofiziala, abenduaren 9koa).

(2) Bizkaia: 3/1994 Foru Araua, ekainaren 2koa, Bizkaiko Mendi eta babestutako gune naturalei buruzkoa (Bizkaiko Aldizkari Ofiziala, ekainaren 28koa).

(3) Gipuzkoa: 6/1994, Foru Araua, uztailaren 8koa, Gipuzkoako Mendiei buruzkoa (Gipuzkoako Aldizkari Ofiziala, uztailaren 15ekoa).

III. IRAKURGAIAK

ÁLVAREZ RUBIO, Juan José (2000): “La ausencia de coordinación entre instancias legislativas en el ámbito del Derecho interregional. Aproximación a la problemática planteada en el País Vasco”, *Actualidad Civil*, 7. zk., 247-267. or.

- (1999): “Los trabajos de reforma de la Ley vasca 3/92, de 1 de julio, de Derecho civil foral del País Vasco”, *Revista Española de Derecho Internacional*, 51. liburukia, 1. zk., 313-315. or.
- GIL RODRÍGUEZ, Jacinto, José Javier HUALDE SÁNCHEZ, Clara Isabel ASÚA GONZÁLEZ (2000): “Situación actual y perspectivas de futuro del Derecho Civil vasco”, *Derechos Civiles de España*, 1. liburukia, 131-164. or.
- IRIARTE ÁNGEL, José Luis (1992): “La Ley del Parlamento vasco 3/1992, de 1 de julio, sobre el derecho civil foral del País Vasco”, *Revista Española de Derecho Internacional*, 44. liburukia, 2. zk., 730-736. or.
- TAPIA PARREÑO, José Jaime (1994): “Notas sobre la Ley 3/1992 de 1 de julio del Parlamento Vasco, del Derecho Foral del País Vasco”, *La Ley: Revista jurídica española de doctrina, jurisprudencia y bibliografía*, 1. zk., 1002-1014. or.

IV. ARIKETAK

1. Kasu praktikoak

Lege zibilak biltzea eta sailkatzea.

2. Iritzia ematea

Lege zibilak egiteko aukera izanez gero: (1) zer arautuko zenuke? (eskuduntza materiala); (2) zein lurraldetarako? (lurralde-eskuduntza); eta nola? (irizpideak).